

BẢO TỒN PHÁT TRIỂN VĂN HÓA NHÂN HỌC TRONG NGHỆ THUẬT HÁT XẨM

ThS. Đặng Kim Thoa

Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam

Hình thức hát khất thực của những người hát rong phát triển trên mọi miền đất nước, riêng ở các tỉnh phía Bắc, gọi là Hát Xẩm, là tổ chức theo phường, hội, hoạt động quy củ, quy ước tôn chỉ, giữ tính bản thiện của người lao động. Hát Xẩm miền Trung và Nam Bộ thì tự do tài tử hơn, nên đã tạo ra bản sắc văn hóa nghệ thuật nhân học đặc sắc, độc đáo của mỗi vùng, miền.

Về âm nhạc, loại hình này ở miền Trung, miền Nam không tạo nên một hệ thống làn điệu riêng với những đặc trưng riêng, mang tính thể loại như Hát Xẩm ở miền Bắc. Hát Xẩm miền Trung và Nam Bộ không tổ chức quy ước như ở miền Bắc, mà hành nghề tự do...

Qua phân tích những tương đồng dị biệt lời hát của những người hát rong để khất thực ở Miền Bắc, Trung và Nam, bài viết cho thấy sự thống nhất về nội dung của thể loại là đề cao tính hiếu nghĩa, ngợi ca tình yêu quê hương, tình yêu trai gái đậm tính văn hóa nhân văn, nghệ thuật nhân học, đồng thời tồn tại nhiều yếu tố khác biệt. Từ đó, cần bảo tồn các giá trị văn hóa nghệ thuật Hát Xẩm dân gian trong môi trường tự nhiên. Cần sưu tầm, nghiên cứu Hát Xẩm trên ba miền đất nước để bảo tồn, phát triển Hát Xẩm dân gian đương đại trong thời kỳ hội nhập, toàn cầu hóa, là xây dựng nền âm nhạc Việt Nam đa sắc màu văn hóa, nghệ thuật nhân học trong thời đại mới.

Từ khóa: bảo tồn, Hát Xẩm, hát rong, hình thức, nội dung, quy ước, so sánh, tổ chức.